

PELLO ZUBIRIA

Kaleko istiluak: Estatuak gazteak kanpo laga ditu

Tunisian eta Algerian hamarka herritarren heriotza eragin duten istiluek, Frantziako hiri auzuneetako liskarrek, Grezian errepikatzen diren matxinadek, Tailandiakoek... zerikusirik ba ote dute elkarrekiko? Handia, Alain Bertho antropologoaren aburuz. Itxuraz zio oso ezberdinek piztu dituzten arren, sakonean antzeko arazoa salatzen dute.

NOLA LITEKE TUNISIAN SUA PIZTU eta berehala garrak Algeria osora zabaltzea? Baina zer daukate ikusteko berrikitan gerra zibil errukigabeen ehunka mila bizi galdu dituen Algeriak eta Magrebeko sistemarik egonkorren bezain patxadatsuena omen zeukan Tunisiak?

Istiluen irudi zirraragarriak bata bestearen ondotik eskaintzen zaizkigularik hedabide guztietan, azken liskarrak aurrekoa ahantzazten digu. Hasteko, irudi bakoitza testuinguruan kokatzeko lanak dauzka ikusleak. Bestalde, karrikako matxinada espontaneo inprobisatuak esplikatzeke zailtasunak dituzte beti analistek. Eta, azkenik: zein hari logikoz lotu batekoak eta besteak?

Alain Bertho antropologoak pista interesgarriak eskaintzen ditu. Paris-VIII Saint-Denis unibertsitatean irakasle ari da, berrikitan *Le temps des émeutes* (Istiluen aroa) liburua plazaratu du eta *Anthropologie du présent* blogean mundu osoan gertatzen diren liskarrei gertuko jarraipena egiten die.

Frantsesezko liburuen aktualitatea jorratzen duen *Non Fiction* (www.nonfiction.fr) gunerako galdezka hurbildu zaio Mathieu Gaulène. Hark hautatua da lerroburua: “Istilua da leio bat zabaltzen dena kanpok munduaren eta Estatuaren artean”.

Gaurko istiluek ez dute, Berthoren iritzian, duela gutxi artekoen izaera bera. Lehen ere baziren garai batzuk besteak baino liskartsuagoak, XVIII. mende bukaeran edo XIX.eko erdialdean (1848 famatua barne) ikusi zen bezala, beranduago Lehen Mundu Gerraren ostean, gero 1960ko hamarkadan. Oraingorak, ordea, ezberdinak bide dira.

Azken urteetakoak pertsonean zentratzen dira mugimenduetan eta egituretan baino, subjektibotasunak hartu du gaina. Bestetik, matxinadotan helburua ez da boterearen jabe egitea baizik eta botereari une batean esatea “aski da, marra honek aurrera joaterik ez dugu onartzen, ez gaitzazue probokatu”.

Horren frogak ugari ikusten du Berthok urteotan. Madagaskarren iaz istilu latzak izan ziren, gobernua aldatu zen baina hala eta ere herritarrak konponbidetik kanpo geratu ziren. Berdin Kirgizistanen, agintea eskuz aldatu arren istiluek jarraitu egin zuten. Bangkokkoen protestariak ez dute boterea eskuratu nahi, hauteskundeak eskatzen dituzte.

Berthok garrantzia berezia ematen dio herritarren kanpo sentitze horri, uste baitu ez dariola sarritan mugimenduoi egotzi zaien apolitikotasuna. Gaur arteko politika klasikoan alderdiek zuten zeregin nagusia, haiek zeukaten helburutzat Estatua

*Washington Examiner*ek sarean utzitako argazki honetan Tunisian gertatu diren liskar ugarietako bat ageri da: poliziek mutiko gazte ikaratua daramate atxilotuta, atzean guardietako batek pistola erakusten duela. Bata bestearen ondoren gertatzen dira matxinadak munduko bazterretan, ez bada bizimoduaren garestitzeagatik, etxebizitzak urri direlako, argindarrak ezagatik, eta beste. Haietako irudi nabarmenenak baizik ez zaizkigu iristen, askotaz oso berandu enteratuko gara eta beste batzuk ez ditugu sekula ezagutuko. Iaz Bangladeshen haur obreroek egindako greba eta matxinadakoak bezala. “Antzinako klase borroka –dio Alain Berthok– fabrikako hormetatik kanpo zabaldu da, gaur egun zampaketa bera lantegietatik bizi osora hedatu delako”. Antzina “klase kontzientzia” esaten zena desagertu delarik, beste nortasun politikorik ezear, ordainetan kaleko liskarrak sartu dira orain usinetan.

aldatzea, herritarren izenean Estatuaren jabe egitea. “Baina gaur egun partiduak ez dira ezeren bitartekari, haiek erabat Estatuaren parte dira eta aldiz jendeak kanpo daude. (...) Jendea ez da axolakabea, baina politika modernoan ez gaude gehiago”.

Munduko istiluen haria

Urteotako hauteskundeetan handituen abstentzioa herritarren *kanpotasun* horretatik esplikatzen du Berthok. Estatuak globalizazioa kudeatu beharra daukate. “Greziko gobernuak ez dizkie kontuak ematen nagusiki herritar greziarrei, batik bat mundu mailako indar ekonomikoei erantzun behar die, Europari...”. Egoera zail horretan, Estatuak gero eta usuago darabiltza burokrazia, autoritarismoa, mespretxua.

Jendeak ulertu du kanpo dagoela, eta kanpoan kokatu da: abstentzioa, greba. Estatuak, ordea, ezin du jasan luzaz herritarrak kanpo egote hori. Haien bila hasten da, batzuetan kanpaina bidez (“Botorik ez ematea ez dago ondo”). Baina poli-ziaren probokazioak ere, askotan gazteak tratatzeko agenteek daukaten modu disziplinario, mespretxuzko eta erasokorra, logika berean sartzen da: Estatua atera da gazteen bila. Bere moduan.

Kaleko istiluak logika horretatik ulertzen saiatzen da Bertho. Ez da

beti erreza. Kanpo sentitzen diren herritarrek ezberdin agertzen baitute haserre. Frantziako auzunee-tako istiluetan, 2005ean, ikerlari asko harritu ziren hitz gutxi zelako, pankartarik ez, kontsignarik ez, negoziaketa programarik ez. Ekin-tza da hitza. Ekintzak, mugimen-duak, irudiak. Bideoak, argazkiak. Eta sua karrikan, sua gauez, kagu-lak, kaputxak.

Estatuak arazo latza dauka gazte-riarekin. Lehendik herriak bezala, orain gazteek ihes egiten diete agin-tariei. Gazteek etorkizun bat nahi dute eta agintariak ezin diete eskaini. XX. mendeko itxaropen argi guztiak itzali dira, mitologia iraultzailea barne. Lurra planeta bera ageri da amildegira erortzeko bezperan. Ber-

thok dioenez, “bada gaurko mun-duan gazteekiko agresibitate bat konparatu ezin dena aurretik sekula ezagutu denarekin. Gaur ez daukazu munduan herrialde bakar bat une batean edo bestean unibertsitateak irakiten ikusi ez dituen”.

Estatua indarrez ari da erantzu-ten orain artean. Istiluen kontrako polizien militarizazioa aipatu du Berthok. “Poliziaren eta gerraren arteko tarte laburtzen ari da edo-non”. Poliziek armadari hartu diz-kioten materialak eta estrategiak, hirietan kontra-gerrilla egiten dute, itxura kolonialeko erasoak hirietan.

Arazoa da gerran armadak bada-kiela noizbait negoziatu beharko duela arerioarekin. Poliziak, aldiz, ez du negoziatzen, solaskiderik ez du,

etsaia suntsitu edo espetxean sartu.

Antropologoak aitortzen du asko ikasi duela urteotan ikasle eduki duen semearekin. Sozializazio politi-koan hezitako belaunaldientzako oso neketsua baita izaera berriko mugimenduok konprenitzea. Mili-tantzia politikoan urteak eman dituen aita ikerlaria saiatu da ulertzen nola funtzionatzen zuten lizeotar gazteok, mitinik gabe, kontsignarik gabe. “Antolatze modu tradi-zionalak oso astunak geratu dira”.

Alain Berthok hogeita hamar urtez goiti zeramatzan auzuneak eta krisi politikoak ikertzen, horrekin batera berak gazte denboran bizi-tako kultura eta antolaketa politikoa *dekonstruitzen*. “Baina 2005 eta 2006ko istiluekin esnatu naiz, hemen ikusitakoekin. Denbora gehiegiz ari-tua nintzen kanpotik begira, gauza handirik ikustera iritsi gabe”. Istiluak ikertzen ari zen ordura arte jakina zenarekin, baina bidea beste bat zen: berria zena hasteko ezagutu egin behar zen, gero esplikatze.

Eginak zeuzkan ikerlanak sarean ipini zituen libre. Bildutako material guztia denen begien aurrean, istilu-etan protagonistak zirenek eskura-gai, hesi akademikoak apurtuta. Ordainetan, asko irabazi du Berthok. Bere orriek daukaten bisitek erakusten diote matxinatuen interesak une bakoitzean nondik dabilzan. Ikerlariak bere fruituak eskaini ahala gazte askok beren informazioak ematen dizkiote.

“Nire blogak interes hori dauka: nihaur gertakizunetatik kanpo ez aurkitzea, eragileekin solasean gerta-kizunen garaikide izatea”. Programa txarra ez, kazetari batentzako ere. ■

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

zuri begira